

miljøpartiet
de grønne

harstad

VALGPROGRAM

2019-2023

#FORMENNESKEROGMILJØ

Valgprogram 2019 for Miljøpartiet De Grønne i Harstad.

Miljøpartiet De Grønne Harstad

E: harstad@mdg.no

 [harstadmdg](https://www.facebook.com/harstadmdg)

W: harstad.mdg.no

 [@mdgharstad](https://www.instagram.com/mdgharstad)

O: 911 564 068

INNHold

Innledning	4
Livskvalitet	5
Miljø og klima: Ta grep lokalt	6
Miljø- og klimavennlig hverdag	8
Natur og dyr: Vern og ansvarlig forvaltning	9
Mat fra hav og land	11
Reis grønt!	13
Grønn omstilling i kommunen, næringslivet og turismen	14
Barn, unge, oppvekst og utdanning	16
Folkehelse, omsorg og livskvalitet	18
En by for alle	21
Valglisten	22

INNLEDNING

Norge har blitt fast innslag i toppen på oversikter over verdens beste land å bo i. Vi har klart kunsten å fordele inntektene fra verdiskapningen – med olje- og gassutvinning i spissen – på en måte som har kommet fellesskapet til gode. Vi har gode velferdsordninger, trygge lokalsamfunn, lav arbeidsledighet og vi har kommet langt på likestilling – for å nevne noe. Dette skal vi være stolte av, og vi skal være takknemlige overfor alle som har bidratt til dette.

Men veksten i Norge og hele den økende globale levestandarden har også en bakside: Forskningen er nå krystallklar på at vår bruk av ressurser og fossile energikilder overskrider jordas tålegrenser. Klimaendringene og tap av biologisk mangfold er de største utfordringene mennesker har stått overfor noen gang.

I Harstad har vi tilbakelagt våre fire første år i kommunestyret. Med én representant har vi klart å få gode, grønne gjennomslag. Blant annet har vi sørget for at Harstad kommune har fått på plass et klimabudsjett og et klimaregnskap, vi har sikret giftfritt vedlikehold av kommunens grøntareal, fått gjennomslag for at lekeplasser skal være tilgjengelig for alle, uavhengig av funksjonsnivå, og vi fikk et enstemmig kommunestyre med oss da vi ønsket å vedta at gang- og sykkelveien fra Kanebogen til Seljestad måtte prioriteres først med de resterende midlene i Harstadpakken. Å ha grønne politikere i kommunestyret utgjør en forskjell: Vi får gjennomslag, setter fokus på klima- og miljøsaker og vi flytter de andre partiene i en stadig grønnere retning.

De Grønne er grunnleggende solidarisk, og vår solidaritet inkluderer også de stemmeløse: Naturen, dyrene og de generasjonene som kommer etter oss. Det er NÅ vi må endre samfunnet for å ruste oss for framtida, og for at framtida skal bli så god som mulig. Det handler om å forsikre oss, forsikre våre barn og forsikre våre barnebarn. Forsikre oss om at vi har det trygt og har god helse, at vi har ren luft, rent vann og sunn mat, at vi har mulighet for opplevelser i vill natur og at alle har tilgang til meningsfullt arbeid.

Miljøpartiet De Grønne setter alltid klima og miljø først, både lokalt og nasjonalt. Det gjør vi fordi den globale klima- og miljøkrise krever lokale løsninger. Det er på tide å innse at mennesket både er en del av – og prisgitt – naturen rundt oss. Den er selve livsgrunnet vårt. Sammen kan vi skape et samfunn i økologisk balanse, der livskvalitet og bærekraft veies tyngre enn økonomisk vekst, der annerledeshet er en ressurs, der næringslivet har tatt steget inn i den sirkulære økonomien og der maten i stadig større grad kommer fra en bonde du kjenner.

Å stemme grønt er å være i forkant. Det er å tenke langsiktig og ta hensyn til både mennesker og miljø. Bli med på den grønne bølgen som brer seg rundt i Norge, Europa og verden!

1: LIVSKVALITET

Grønn politikk handler innerst inne om å bedre livskvaliteten til flest mulig. Et visst nivå av velstand og velferd gir bedre livskvalitet – men det er ikke lenger noen direkte sammenheng mellom opplevd livskvalitet – eller lykke – og økonomisk vekst i Norge. Faktisk viser forskningen at lykkenivået i landet har ligget relativt stabilt siden 2005, men fremdeles er målet økt BNP. Derfor mener vi det er på tide å endre fokus: Økt livskvalitet i stedet for økt materielt forbruk!

Miljøpartiet De Grønne står for en politikk som fremmer livskvalitet:

- Levende lokalsamfunn med mange møteplasser
- Gode tilbud for fysisk aktivitet på fritid og i skole/barnehage
- Fokus på psykisk helse og tidlig forebygging
- Grønnere byrom og aktivt vern av natur
- Økt grad av selvforsyning og mer lokalt produsert mat
- Mer fritid med kortere arbeidsdager
- Et variert kulturliv som skaper gode opplevelser
- Gode rammer for frivillighet
- Aksept for menneskelig mangfold

Sammen kan vi skape et samfunn med større åpenhet, mer nærhet og mer omsorg: For menneskene rundt oss, og for miljøet. Bli med!

2. MILJØ OG KLIMA: TA GREP LOKALT

Selv om miljø- og klimakrisa er global, må de gode miljø- og klimatiltakene skje lokalt - og alle må være med å dra lasset. Derfor må og bør Norge være en pådriver for å få til gode klimaløsninger i Europa og verden. Derfor bør Harstad være en pådriver for å få til gode klimaløsninger i Nord-Norge og Norge. Og tiltakene må skje på alle plan: Hos individet, i kommunen, i fylket og nasjonalt.

Vi vil derfor jobbe for at Harstad kommune skal vise vei, gjennom å ha en ambisiøs klima- og miljøpolitikk, etablere strenge etiske samt klima- og miljøvennlige krav til innkjøp av varer og tjenester, gjennom å energieffektivisere kommunale bygg og innføre sparetiltak, og gjennom å etablere ordninger som stimulerer kommunens ansatte til å velge miljøvennlige reisemåter når de er på jobb.

Det må også være lettere for deg som innbygger å gjøre klimavennlige valg i hverdagen - uansett hvor i kommunen du bor. Derfor ønsker vi en kraftig utbedring av kollektivtrafikken, av gang- og sykkelnettet, støtteordninger til innkjøp av elektriske sykler og elektrisk overbygde scootere, en lokal testpilot for klimabelønning og tilrettelegging for at kommunalt ansatte som bor i bygdene og på Øyriket kan jobbe mer hjemmefra - for å minimere pendling.

Vi har vedtatt å kutte klimagassutslippene våre fra 174 960 tonn CO₂ i 2016, til 37 000 tonn innen 2030. Etter forslag fra De Grønne vedtok Harstad i 2018 å innføre klimabudsjett og klimaregnskap, som én av de første kommunene i landet. Klimabudsjettet er vårt beste verktøy for å kutte utslippene i kommunen - nå gjelder det å bruke det aktivt!

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Kutte klimagassutslippene i Harstad med 80 % innen 2030, sammenlignet med 1990-nivå.
- Sørge for at klimaregnskap- og budsjett i kommunen (vedtatt i 2018) blir fulgt opp og prioritert.
- Kreve å få på plass en klimarådgiver i 100 % stilling, få fullsatt miljørådgiverstillingen, og få etablert et klima-, miljø-, og energiutvalg.
- Sørge for at kommunen utarbeider en klimarisiko- og beredskapsplan.
- Utforme en kommunal pilot for klimabelønning (karbonskatt til fordeling - KAF) i Harstad.
- Jobbe for etiske retningslinjer med strenge miljø- og klimakrav for offentlige anskaffelser, kjøp av tjenester og investeringer i fond.
- Utarbeide en verneplan for matjord, utmark, skog og myr for å øke naturlig karbonlagring.
- Innføre tiltak for å redusere matsvinnet i Harstad, både innen kommunal drift og gjennom kursing og samarbeid mellom kommunen og aktører som sykehjem, barnehager, skoler og dagligvare- og restaurantbransjen.

Klimavennlig samferdsel

- Jobbe for at Nord-Norge-banen, med sidespor til Harstad eller fastlandssida, blir realisert.
- Prioritere klimavennlig turisme, for eksempel ved å tilrettelegge for sykkelmuligheter, støtte markedsføringskampanjer for kortreiste ferier, og forby fossilbasert cruisetrafikk innen 2025.
- Jobbe for fullfinansiering av Harstadpakken, sekundært sette gang- og sykkelveier øverst på lista over gjenværende prosjekter.
- Bygge ut landstrømkapasitet ved Harstads havner for å muliggjøre en utslippsfri skipsfart i kommunen innen 2030.
- At de kommunale enhetene må forholde seg til det kommunale klimabudsjettet ved innkjøp, reiser og lignende.
- Legge til rette for (økt) elektrifisering av privat og offentlig transport.

Framtidsretta bygninger

- Kreve klima- og miljøvennlige materialer og energieffektive løsninger i alle nye bygg, samt støtte energieffektivisering i eksisterende bygg.
- Sette bolig- og næringsutbygging i sammenheng med tilgjengelighet til kollektivtransport.
- Vektlegge klimatilpasning i avgjørelser om utbygging i strandsonen og beplantning i byen.
- Sertifisere kommunale bygg, primært nybygg, gjennom BREEAM-NOR.
- Øke utnyttelsesgraden av eksisterende kommunal bygningsmasse med solceller, solfangere og grønne tak, samt stille strengere krav til utbyggere om miljø- og klimatiltak i nybygg.

3. MILJØ- OG KLIMAVENNLIG HVERDAG

Livet består av flest hverdager, og om vi hver dag klarer å gjøre små kutt i våre egne klimautslipp, matsvinn, energibruk og avfallsmengde, vil det gi store utslag på vårt private og felles klimaregnskap når året er omme. Derfor må kommunen legge til rette for at det blir enklere å leve miljøvennlige liv i Harstad; kun sammen kan vi endre kurs. Klima- og miljøkrisa er vårt neste, store felles prosjekt. Det må gjøres både lokalt, nasjonalt og globalt - det kommer til å koste, det kommer til å være vanskelig, men det kommer også til å være givende, fordi vi vil merke positive effekter i vår egen hverdag og på vår egen økonomi når vi begynner å leve mer miljøvennlig. Vi vil at miljøvennlig atferd skal lønne seg, og at å forurense skal koste mer - derfor vil jo jobbe for at kommunen skal innføre tiltak som stimulerer deg og meg til å ta miljø- og klimavennlige valg i hverdagen.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Utarbeide en kommunal testpilot for klimabelønning (karbonavgift til fordeling).
- Etablere tilskuddsordning for miljøtiltak i hjemmet som for eksempel innkjøp av utstyr til hjemmekompostering og tøybleier.
- Jobbe for et godt kollektivtilbud, med større frekvens, hyppigere avganger der folk bor, og gjennomføre testordninger med fleksible hentebusser.
- Sette opp pendlerruter med bussen til for eksempel Stangnesbasen, og for de som pendler fra Øyricket/Sørrollnes og gjennomføre park and ride system for båtpendlere.
- At kommunalt ansatte som foretar tjenestereiser på sykkel blir godtgjort på lik linje med de som kjører.
- Ha støtteordninger for private som ønsker å energieffektivisere huset.
- Etablere utlånsordninger for sportsutstyr, fritidsutstyr, instrumenter og lignende ved kommunens barne- og ungdomsskoler.
- Prioritere vedlikehold, oppgradering og utbygging av trygge gang- og sykkelveier.
- Gjøre det gratis å returnere farlig avfall ved HRS for byens innbyggere
- Etablere mini-gjenbruksstasjoner i sentrum og i bydelene.
- Sørge for god og lett tilgjengelig informasjon om resirkulering i hjemmet og på returpunktene.
- Sørge for å øke andelen plantebasert og lokalt produsert mat i kommunale enheter, fra barnehager til livsgledehem.
- Opprette kommunale parselhager, samt jobbe for at flere småbruk og bønder etablerer andelshager, slik at kommunens innbyggere har gode muligheter til å dyrke egen mat.

4. NATUR OG DYR: VERN OG ANSVARLIG FORVALTNING

Samtidig som klimaet endrer seg stadig raskere, opplever vi også et vanvittig tap av artsmangfoldet på jorda. Driveren for både klima- og miljøkrise er den samme: Menneskelig aktivitet. Der det er bruken av fossilt brensel som driver klimakrise er det primært menneskets arealbruk som truer artsmangfoldet. Vi tror gjerne at Norge er skånet, men fakta er at vi i 2013 hadde under 12 prosent villmarkspreget natur igjen i Norge – og det er liten grunn til å tro at det tallet har økt siden da. Det betyr at livet på land og i vann er under et økende press. Matmangel, miljøgifter, havforsuring, plastforsøpling, hyttelandsbyer, industri- og næringsparker, oppdrettsanlegg, boligbygging, motorveier, vindparker ... lista er lang, men lista over konsekvenser er enda lengre.

Uten de viktige insektene og et mangfoldig og robust dyreliv vil vi takle klimaendringene enda dårligere. Vi risikerer kollaps i viktige økosystemer, matmangel og en fattigere klode. Derfor må vi handle nå! Harstad har store utmarksareal, og rår også over et frodig havområde. Det gir oss et godt utgangspunkt for å slå ring om naturmangfoldet, og trygge eksistensgrunnlaget her vi bor.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Kartlegge naturmangfoldet i kommunen, samt utarbeide en plan for hvordan vi kan begrense tap av natur og arter.
- Verne myrlandskap og andre særlig viktige naturtyper.
- At Harstad skal bli en insektvennlig by gjennom å etablere byenger og humlekorridorer, sørge for at det foretas biologisk og insektvennlig kantslått langs veiene samt støtte opp om giftfritt landbruk og vedlikehold av private eiendommer.
- Sette i gang et pilotprosjekt på restaurering av natur i et område der menneskelige inngrep har forringet eller ødelagt økosystemene.
- Etablere en «markagrense» for å verne naturen mot menneskelige inngrep.
- Sette inn tiltak for å hindre spredning av gummigranulat fra kunstgressbaner, som bedre snøryddingsrutiner og fysiske barrierer rundt banene, og jobbe for rask utfasing av kunstgress med granulat til fordel for miljøvennlige løsninger.
- Jobbe for at kommunen bruker lokale arter ved beplantning av offentlig areal, samt hindre spredning av fremmede, uønskede arter som truer biologisk mangfold.
- Sørge for at skogsdriften i kommunen følger bærekraftige prinsipper og tar hensyn til dyrelivet
- Ha obligatorisk ID-merking av alle kjæledyr, for å forhindre dumping.
- Teste ut panteordning for bedrifter og privatpersoner for retur av plast, samt se på muligheten for å opprette havplastmottak ved Harstad havn der fiskere og andre båter kan levere inn havplast.
- Kartlegge hvor i kommunen vi har stort tilsig av plast til havet, og innføre nødvendige tiltak for å stoppe dette.
- Etablere oppdrettsfrie vernesoner langs kommunens kystlinje.
- Støtte opp om frivillige organisasjoner som jobber med rydding av strand og hav, samt

oppfordre kommunale og private aktører til å avholde jevnlig Rusken-aksjoner.

- Jobbe for at forsøplingsforbudet blir strengere håndhevd og bøtelagt.
- Etablere en støtteordning for anskaffelse av septiktank og minirenseanlegg for å få ned andelen av kloakk som går rett ut i havet.
- Unngå at kommunens institusjoner unødvendig bruker kjemikalier som er skadelig for livet i vann.

5. MAT FRA HAV OG LAND

Sikker tilgang til mat er noe vi i dag tar for gitt. Butikkene bugner over av mat fra fjern og nær, og vi har aldri brukt mindre del av lønna vår på mat. Men i ei framtid der klimakrisa forårsaker hyppigere og lengre perioder med tørke og flom, blir det viktigere og viktigere å produsere maten vi trenger der vi bor. I dag har Norge en selvforsyningsgrad på kun 40-50 %. Å være så avhengig av import gjør oss sårbar! Derfor må vi øke matproduksjonen i Norge, og den må økes lokalt. I De Grønne heier vi på småbrukeren, grønnsaksbonden, andelslandbruket, et sprøytefritt og regenerativt landbruk og bønder som tør å tenke nytt. Vi vil løfte bonden og landbruket, gjøre det lettere for kommunens innbyggere å handle lokale råvarer og hele tiden jobbe for vern og bruk av den viktige matjorda vår. Rapportene fra Fns klimapanel (IPCC) er tydelige: Det er ikke nok å kutte klimagassutslipp fra fossil sektor, vi må endre både hva slags mat vi produserer og måten vi produserer den på. Dagens intensive landbruk slipper ut unødvendig mye klimagasser, men mat må vi ha. Derfor må landbruket være en del av løsningen. Ved å kutte i transportbehovet, jobbe med å tilføre organiske materiale til jorda, få dyrene ut på beite igjen og legge til rette for at bønder kan gå over til å produsere mer grønnsaker, bær og frukt, er vi på god vei .

Også havbruket trenger en kraftig reform. Den stadig voksende oppdrettsindustrien må få kontroll på luseproblemet uten å bruke gift, få kontroll på fisken så den ikke rømmer og truer villfisken, og den må få kontroll på avfallet, blant annet for å resirkulere fosfor. I praksis betyr dette en overgang til lukkede anlegg; dette ville ha berget millioner av laks fra den smertefulle algedøden som rammet oppdrettsanlegg i regionen vår i løpet av våren 2019.

Får vi til dette, nærmer vi oss et bærekraftig land- og havbruk, der langsiktighet og forsvarlig forvaltning av naturressursene ligger i bunnen.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Utarbeide en plan for vern av matjord i kommunen, samt for å få tatt mer lokal matjord i bruk.
- Etablere et lokalt beredskapsfond for småbruk, slik at framtidig matproduksjon blir ivaretatt om avlinger skulle svikte.
- Opprette en frøbank, kommunal eller i samarbeid med nærliggende kommuner.
- Utarbeide en handlingsplan mot matsvinn, etter mal fra Kristiansand.
- At kommunen etablerer en offentlig parsellhage, samt stimulerer til opprettelse av flere andelslandbruk og parsellhager i idealistisk regi.
- Stimulere til vern gjennom bruk, for eksempel gjennom et beitetilskudd som gir økt beiting og hevd av kulturlandskap.
- Bruke kommunens innkjøpsmakt til å støtte opp om og utvikle den lokale matproduksjonen.
- Plante spiselige vekster, som for eksempel bærbusker, markjordbær og urter på kommunens grøntareal, samt etablere grønne tak der det er mulig.

- Kartlegge potensial for dyrking av tang og tare.
- Jobbe for å etablere og videreutvikle arenaer for at lokal mat skal bli mer tilgjengelig for innbyggerne, blant annet gjennom Reko-ringer og Bondens marked.
- Bidra økonomisk til landbruksvikartjenestene i regionen.
- Ikke åpne opp for nye oppdrettsanlegg de neste fire årene, samt jobbe for at kommunen implementerer Norsk Industris 3-0 visjon for oppdrettsnæringen: Null rømming, null gift og null ressurser på avveie.
- Opprette vernesoner langs kysten for å hjelpe den lokale villfisken og sikre kommunens innbyggere tilgang til rekreasjonsområder, som Lille- og Store Rogla.
- Gi økonomisk støtte til lokale bønder som ønsker mer kunnskap og kompetanse om jordvennlige driftsformer som regenerativt jordbruk, samt hvordan de kan drive mest mulig miljø-, klima og insektvennlig.

6. REIS GRØNT!

Å komme seg fra til A til B på en mest mulig lettvent og rask måte har blitt en sentral del av hverdagen vår. Vi skal levere i barnehager, komme oss til jobb, handle, og besøke venner og familier – og når Harstad er en langstrakt by er det ikke alltid praktisk mulig å ta beina fatt. Bilen er svært fleksibel og lett å ty til, men biltrafikken medfører klimautslipp, forurensing og støy. Derfor ønsker vi i De Grønne å gjøre det mye lettere å velge andre måter å reise på. Vi ønsker oss bedre gang- og sykkelveier, flere ladestasjoner for elbiler og elsykler, og ikke minst vil vi jobbe for å gjøre busstilbudet i byen enda bedre: Mer tilgjengelig, mer effektivt, og smartere. Det gagnar både mennesker og miljø.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Jobbe for at 30 % reisene skjer på sykkel eller kollektivt innen 2030.
- Sikre at gang- og sykkelveier prioriteres for de resterende midler i Harstadpakken.
- Utføre jevnlig reisevaneundersøkelser for å få innspill til hva som kan få flere til å velge buss og sykkel i stedet for bil.
- Redusere prisene på kollektivbilletter, spesielt for barn under 16, samt utrede muligheten for et honnørkort for personer med årlig inntekt under 200 000 kr.
- Oppgradere det kommunale veinettet, med spesielt fokus på ras- og flomutsatte veier, samt prioritere etterslep på veiene i distriktet.
- Ha en testordning med fleksible hente-busser i distriktene og der det er langt til nærmeste busstopp.
- Elektrifisere bussparken, samt opprette flere ladestasjoner.
- Sørge for at alle busstopp slik at de oppleves trygge, at flest mulig tilbyr ly og sitteplass, og utruste alle busstopp med søppelkasser.
- Teste ut sykkelgodtgjørelse for kommunalt ansatte for å få ned antall tjenestereiser med bil.
- Teste ut gratis buss på lørdager for å stimulere til økt bruk av sentrum.
- Jobbe for busstilbud også på helligdager, spesifikt ved å teste ut fleksible hentebusser.
- Jobbe for bedre busskorrespondanse til og fra Narvik-toget, og til og fra Nordlandsbanen.
- Ha et bedre busstilbud og korrespondanse for øyfolket, Sørbygda, samt reisende fra Sørrollnes.
- Jobbe for en øvre trasé fra Ruggevik til sentrum.
- Utrede muligheten og behovet for pendlerruter til blant annet Stangnesbasen
- Jobbe for etablering av Øylandsruta mellom Skrolsvik og Bjarkøy, og for at fergene i distriktet vårt elektrifiseres.

7. GRØNN OMSTILLING I KOMMUNEN, NÆRINGSLIVET OG TURISMEN

Trygge arbeidsplasser og verdiskapning tilhører grunnpilarene i ethvert lokalsamfunn. For at næringslivet i Harstad skal kunne møte framtidens utfordringer, må vi fokusere mer på bærekraft. Bygg må bli mer energieffektive, og transport må skje primært ved bruk av fornybar energi. De Grønne ønsker å stimulere til bærekraftig innovasjon- og gründervirksomhet i samarbeid med det lokale næringslivet - slik at vi kan finne de nye løsningene vi trenger. Kommunen kan ikke kreve mer av sine innbyggere eller av det lokale næringslivet enn den selv er villig til å gjøre, derfor må Harstad kommune gå foran og velge miljø- og klimavennlighet over pris, støtte opp om det lokale næringslivet og sosialt entreprenørskap, samt tenkte og gjennomføre miljø- og klimatiltak i eksisterende bygg, nybygg og daglig drift.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Etablere et grønt næringslivsfond som skal gi tilskudd til nyetableringer og eksisterende bedrifter som satser på bærekraft og omlegging.
- Gå inn for en årlig kommunal miljøkonferanse for næringslivet med fokus på miljøteknologi, miljøsertifisering og grønne støtteordninger.
- Utføre forsøk med sekstimersdag i kommunale enheter.
- Jobbe for at laksemillionene går tilbake til lokalsamfunnene der anleggene ligger, gjerne i form av miljøtiltak, infrastruktur og som støtte til lokale initiativ som fremmer kultur, samhold og livskvalitet.
- Støtte prosjekter på lite utnyttede kilder til fornybar energi som tidevann, bølger, jordvarme og havvind.
- Oppgradere eksisterende vannkraftverk og øke kapasiteten i overføringsnett for elektrisitet i regionen.
- Jobbe for økt grad av resirkulering, gjenbruk og lokal avfallshåndtering, samt stimulere til at graden av reparasjoner i husholdningene øker.
- Omstille kommunens innkjøpsordning til kjøp av mer miljøvennlige, miljøsertifiserte og lokale varer og tjenester.
- Stimulere til bygging av, og gi støtte til, energieffektive og miljøvennlige hus samt næringsbygg.
- Sette krav om at alle kommunale nybygg har solceller plassert på tak eller egnede vegger, samt etablere grønne tak på alle egnede bygg.
- Sørge for god infrastruktur i Øyriket, særlig med tanke på miljøvennlig turisme - herunder opprettelse av offentlige toaletter, flere ladestasjoner og servicestasjoner for sykkelreisende samt god tilgang på søppeldunker.
- Opprette en 100 % stilling i kommunen med ansvar for å jobbe med utvikling av bærekraftig og miljøvennlig turisme.
- Sørge for god bredbånddekning i kommunen, slik at innbyggere har tilgang til nødvendige tjenester og mulighet til å jobbe hjemmefra - uansett hvor de bor.

- Selskaper som driver med bergverk i Harstad kommune skal opprette et fond for å restaurere og tilbakeføre natur i den grad det er mulig ved endt virksomhet.

8. BARN, UNGE, OPPVEKST OG UTDANNING

Barndommen er den viktigste tiden i et menneskes liv. Det er da grunnlaget for framtida blir lagt, og en trygg og god barndom er den beste livsforsikringen et menneske kan ha. Derfor må ha vi tidlig innsats mot mobbing, utenforskap og psykisk helse, allerede fra barnehagen av. Alle skal møte en barnehage og en skole som tar dem imot som selvstendige individer, og må derfor være universelt utformet uten barrierer som gjør elever og lærere unødvendig funksjonshemmet. Vi ønsker også flere støttefunksjoner inn i barnehager og skoler, og en styrking av kunnskapen om psykisk helse blant de som jobber med barn og unge. Flere barn kjenner på økende uro og angst over framtida, på grunn av de globale klimaendringene. Her bør skolen være i forkant, og gi elever både praktisk og teoretisk kunnskap i hvordan vi kan leve miljøvennlig og bærekraftig, og hvordan vi kan skape et miljø- og klimavennlig samfunn. Barna våre må få praktisk kjennskap til hvordan vi dyrker mat, sår og høster av naturen, hvordan vi kan energieffektivisere og hvordan vi kan leve mer bærekraftige liv der vi spiller på lag med naturen, ikke mot den. At barndommen får være den tida i livet der nysgjerrigheten og kreativiteten pirres, utfordres og får lov til å blomstre er grunnleggende grønn tankegang. Vi vil derfor at de yngste barna skal møte en skole med mer læring gjennom lek, mer utfoldelse i praktisk-estetiske fag og uten leksepress fra 1. til 4. klasse. Lærere bør få mer tid og tillit til å være lærere, og utvikle seg som gode pedagoger og ledere, fordi barna våre lærer ikke mer av å få et nytt bygg, nytt datautstyr eller nye lærebøker. De lærer av å ha gode, engasjerte pedagoger som brenner for å formidle kunnskap, vekke nysgjerrighet og har tid og overskudd til å se den enkelte eleven.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Øke den økonomiske støtten til barnehagene tilsvarende kravet i den nye bemanningsnormen, samt jobbe for å sikre videre drift av de små og mellomstore barnehagene i kommunen.
- Sikre gode støttefunksjoner i grunnskolen, som spesialpedagoger, helsesykepleiere og miljøarbeidere.
- Styrke vedlikeholdet av skolene ved å gjenopprette lokale vaktmesterstillinger.
- Sette av midler til umiddelbar utbedring av Fauskevåg barnehage i påvente av ny barnehage i Sørvik, utbedring av Sørvik skole.
- Støtte utbygging av Bergseng skole og Kanebogen skole, og stille krav til at disse skjer på en miljø- og klimavennlig måte.
- Sørge for at alle skolebarn har tilgang til gode lekearealer og til natur i nærområdet.
- Etablere skolehager, slik at elever i grunnskolen får opplæring i hvordan man dyrker mat gjennom skolen.
- Gjennomføre forsøk med leksefri skole for 1. - 4. klasse.
- At SFO skal være en arena for kulturell, fysisk og kreativ utfoldelse for barna, herunder utrede muligheten for samarbeid med Kulturskolen.
- Gjøre Harstad kommune til en mobilfri-skole-kommune, blant annet for å styrke samhold og

motvirke mobbing.

- At nettvett og nett-etikette må være en naturlig del av undervisningen og dannelsene i grunnskolen.
- Styrke de praktisk-estetiske fagene i grunnskolen.
- Bidra til at kunnskap om dyrevelferd og dyrs egenverdi, naturlige atferd og behov blir en del av undervisningen i skolen.
- Gi elever et varmt måltid basert på lokale, kortreiste råvarer - hver dag. Måltidet bør være plantebasert og inkluderende, og fungere som en sosial arena for elevene. Vi vil også jobbe for at de kommunale barnehagene øker sitt fokus på sunn mat laget fra bunnen av.
- Styrke samarbeid mellom skoler og lokalt næringsliv i undervisning rundt bærekraftig utvikling, som blir ett av tre tverrfaglige emner i ny læreplan i 2020, for eksempel som del av det eksisterende Lektor2- samarbeidet.
- Gi lærerne mer tid til elevene og rom til å undervise gjennom å teste ut lokal tillitsreform i grunnskolen.
- Jobbe for flere studielinjer til UiT Campus Harstad, samt styrke samarbeidet mellom kommunen og UiTs fagmiljøer.
- Jobbe for at kommunens skoler og barnehager oppgraderes til å bli barrierefrie og universelt utformede.
- Sørge for at alle som jobber med barn og unge har god kompetanse om ulike kjønnsuttrykk, og hvordan de selv kan unngå å bygge opp under kjønnsstereotyper i sitt daglige virke.

9. FOLKEHELSE, OMSORG OG LIVSKVALITET

Det viktigste man kan gjøre for at livet skal bli godt også som gammel, er å legge grunnmuren tidlig i livet. Det er derfor viktig at kommunen legger til rette for at barn og unge kan være fysisk aktive gjennom lek, mosjon, friluftsliv og idrett. Kommunen har et stort ansvar og en stor mulighet til å sørge for et sunt, variert og miljøvennlig kosthold til innbyggerne, gjennom å drifte kommunale barnehager, sykehjem og omsorgsboliger. I tillegg kan og bør kommunen legge til rette for at det er lett å være fysisk aktiv, gjennom å gjøre det lett og trygt å benytte gang- og sykkelveier, etablere lekeplasser som utfordrer barns fysikk, gjøre naturen tilgjengelig for alle og bygge offentlige, gratis treningsarenaer. Men å skape en god folkehelse handler ikke bare om å spise sunt, eller om å være fysisk aktiv. Vi mennesker er flokkdyr, og vi trenger å høre til: I en familie, i en vennegjeng, på en arbeidsplass, i samfunnet. Det handler om å føle seg trygg og ivaretatt i hverdagen, og når akutte situasjoner oppstår. Det handler om opplevd livskvalitet og å kunne delta i samfunnet, uansett funksjonsnivå. Derfor vil vi ha et helhetlig blikk på hvordan vi kan legge til rette for at Harstad blir en kommune der folkehelse og livskvalitet står i sentrum.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Jobbe for at kommunens innbyggere har god helse- og akuttberedskap, blant annet gjennom sommeråpne fødestuer, ambulanserbåt i Øyriket og et kompetent fagmiljø på sykehuset.
- Styrke kommunens arbeid for grupper som er særlig sårbart for overgrep, som barn, eldre og mennesker med nedsatt funksjonsevne. I dette arbeidet inkludere forebyggende og antidiskriminerende tiltak, folkeopplysning og rådgivning for alle profesjoner som arbeider med mennesker.
- At alle unge i Harstad skal ha tilbud om gratis prevensjon og nødprevensjon, også de under 16 år.
- Sørge for at kommunen jobber målrettet med å ansette nok fastleger til å dekke behovet i kommunen.
- At kommunale institusjoner som barnehager og sykehjem har økt fokus på å tilby sunn mat laget fra bunnen.
- Sikre innbyggerne en god BPA-ordning (brukerstyrt personlig assistanse), slik at de som har behov for det kan delta i samfunnslivet på lik linje med funksjonsfriske
- Øke omsorgslønnen for pårørende med barn med utviklingshemming og stort omsorgsbehov til hver 2. time, samt lønne på nivå med hjelpepleier med ansiennitet på 10 år.

Sunnere by

- Jobbe for at Harstad blir en sykkelby, blant annet gjennom å utbedre sykkelveier, gjennomføre sykle-til-jobben-kampanjer i samarbeid med lokalt næringsliv, vurdere støtteordning til innkjøp av elsykler for privatpersoner, samt innføre sykkelgodtgjørelse for kommunale tjenestereiser.
- Kartlegge støybelastning for kommunens innbyggere og oppgradere og utbedre støytiltak langs

kommunale veier, for eksempel gjennom støyvegger og beplantningstiltak.

- Iverksette tiltak for å dempe lysforurensning i kommunen.

Psykisk helse

- Jobbe for en handlingsplan for forebygging mot selvmord og selvskading, med spesielt fokus på tidlig innsats blant unge, og å motvirke ensomhet blant eldre.
- Sikre sosiale møteplasser for ulike grupper, spesielt eldre, funksjonshemmede og ungdommer.
- Senke terskelen for behandling av psykiske lidelser ved å jobbe for økt grunnbemanning i helse- og omsorgssektoren, utvidelse av rask psykisk helsehjelp, ambulant akutteam og brukerstyrte innleggelse.
- Bedre tilbudet om oppsøkende og helhetlige tjenester til mennesker med alvorlige psykiske lidelser.

En eldrevennlig by

- Jobbe for at sykehjemmene skal få egen kokkestilling, for å bedre appetitten og hverdagen til beboerne.
- Styrke frivillighetscentralen, og etablere og støtte prosjekter som kan bidra til økt frivillig innsats i eldreomsorgen.
- Gjennomføre et eldrevennlig-by/kommune-prosjekt, der eldre selv får si sin mening om hva som mangler for at de skal kunne trives og komme seg rundt i kommunen.
- Ha en samlokalisering av eldre- og omsorgsboliger, med for eksempel studenter og barnefamilier, samt etablere flere bokollektiv for eldre.
- Støtte opp om generasjonstreff mellom barn, unge og eldre.
- Jobbe for god bemanning på sykehjem, en stabil hjemmetjeneste og mer kunnskap om psykisk helse og selvmordsforebygging blant eldre blant helsepersonell.
- Øke kunnskapen om Eldres ernæringsbehov og jobbe for å motvirke underernæring blant eldre.
- Sørge for et godt og stimulerende aktivitetstilbud til beboere i omsorgsboliger og på sykehjem, herunder se på muligheten for å etablere for eksempel sansehager, drivhus og dyrehold i tilknytning sykehjem og omsorgsboliger, tilby sansestimulerende opplevelser som aromaterapi, massasje og musikk, og ha faste, fellesstunder som kan skape godt samhold og økt trivsel for beboere.

Kultur, idrett og fritid

- Jobbe for at kommunens innbyggere skal ha tilgang til gode treningsfasiliteter, som flerbrukshall, samt gjøre det lettere for innbyggerne å låne kommunale haller.
- Støtte bygging av nye miljøvennlige lekeplasser i nærområdene, gjerne med naturelementer.
- Oppgradere tufteparken i Folkeparken, og etablere flere tufteparker i bydelene og bygdene, slik at alle har tilgang til gratis treningspark i sitt nærmiljø.
- Stille miljø- og klimakrav til kulturelle arrangement som ønsker kommunal støtte.
- Legge til rette for egenorganisert idrett som friluftsliv, sykling, skating og parkour.

- Sikre vern av kinoen, og jobbe for at kinoen blir et nytt folkelig kulturhus ved eventuell oppføring av ny kino/bibliotek.
- Bidra til at kunststien utvikles, og støtte private initiativ som bidrar positivt til by- og kommunemiljøet, som Stien langs sjøen.
- Etablere en utlånsordning for idretts- og fritidsutstyr, instrumenter og lignende.
- Synliggjøre Harstad som en mangfoldig kommune, med en mangfoldig historie. Vi vil blant annet jobbe for at Bjarkøy blir hovedsete i den nært forestående 1000-årsfeiringa, støtte opp om samiske initiativ og brobyggende kulturelle arrangement som Multicultura.
- Innføre et "Ungdommens kulturkort", slik at kulturelle opplevelser blir mer tilgjengelig for ungdom.
- Sørge for produksjonslokaler til kreativ utfoldelse for utøvende kunstnere som kan gjenoppbygge en ny lokal kulturell arena.

10. EN BY FOR ALLE

For De Grønne verden over er mangfold et viktig stikkord – det er nemlig dét vi jobber for å bevare: Mangfoldet i naturen og mangfoldet blant mennesker. Et mangfoldig samfunn er som et mangfoldig økosystem: Rikt på ulikhet og mer robust og motstandsdyktig. Vi tror på et samfunn der det er plass til alle, uavhengig av etnisitet, funksjonsnivå, kjønn eller legning. Uansett om du er ung eller gammel, innvandrer eller innfødt, så skal det være rom for akkurat deg i Harstad. Derfor vil jo jobbe for at Harstad blir en by som inkluderer alle.

Miljøpartiet de Grønne vil:

- At Harstad skal bli en universelt utformet by, slik at byen er tilgjengelig for alle, uansett funksjonsnivå.
- Legge til rette for økt bruk av samisk språk i det offentlige rom.
- Sørge for at alle som jobber med barn, unge og eldre har god "rosa kompetanse" om LHBTQI+-personer (lesbiske, homofile, bifile, transpersoner, skeive/queer og interseksuelle) slik at flere føler seg ivaretatt gjennom skoleløpet, som skeiv senior eller i møte med andre kommunale tjenester.
- Jobbe for en bedre integrering av minoriteter, og jobbe aktivt mot rasisme, diskriminering og mobbing.
- At kommunen støtter opp om PRIDE, blant annet ved å delta i paraden
- At kommunen skal legge til rette for at alle barn skal kunne lære seg sitt morsmål, og at foreldrenes innsats som språkforbilder blir anerkjent.
- Etablere flere oppslagstavler i byen slik at det blir lettere å spre informasjon for arrangører, foreninger med flere.
- Jobbe for utvidelse av BPA-tilbudet slik at flere enn de med lovfestet rett tilbys BPA
- At Harstad skal bli en tegnspråkvennlig by. Vi vil sikre byens innbyggere en god tolketjeneste, samt jobbe for kursing i tegnspråk/tegn-til-tale blant kommunalt ansatte som jobber i oppvekst- og omsorgssektoren, og at elever i grunnskolen får basiskunnskap i tegnspråk/tegn-til-tale.

VALGLISTA

- 1. Hanne Gideonsen (1986)**
- 2. Aurora Bårdsen Nielsen (1985)**
- Bjørn Kristian Igeland (1971)
- Torill Steinjord (1987)
- Oskar Alvereng (1994)
- Kriss Wenche Rokkan Iversen (1977)
- Kristoffer Moen Pedersen (1990)
- Ingrid Marie Kjelsest (1995)
- Kjetil Kverndokken (1982)
- Eva Annie Røberg (1985)
- Marius Heide (1982)
- Jan Roar Kristiansen (1968)
- Magnus Dybvik (1987)
- Tove Anita Røsberg (1958)
- Gry Gjerstad (1983)
- Lena Cesilie Albrigtsen (1980)
- Faith Lahey-McCoy (1982)
- Knut Erling Utvåg (1976)
- Raymond Marino Jonassen (1983)
- Torgeir Vidvei Rise (1972)
- Petter Bratland (1999)
- Bjørn Nystad Bendiksen (1961)
- Lars Jørgen Høe (1982)

